

Article Info	Araştırma Makalesi	
Title of Article	Roma Popolo Meydanı Bağlamında Kamusal Mekan Kalitesinin Ölçülmesi	
Corresponding Author	Ebru ERDÖNMEZ , Yıldız Teknik Üniversitesi /Mimarlık Fakültesi , Mimarlık Bölümü ebruerdonmez@yahoo.com	
Submission Date Admission Date	09/02/2018 / 15/03/2018	
How to Cite	ERDÖNMEZ, E. (2018). Roma Popolo Meydanı Bağlamında Kamusal Mekan Kalitesinin Ölçülmesi , Kent Akademisi, 11 (33), Issue 1, Link:.....	
		ORCID NO:

Roma Popolo Meydanı Bağlamında Kamusal Mekan Kalitesinin Ölçülmesi

Ebru ERDÖNMEZ¹
Ersin ABAY²

¹ (Doç.Dr.,Yıldız Teknik Üniversitesi /Mimarlık Fakültesi , Mimarlık Bölümü
² Yıldız Teknik Üniversitesi /Mimarlık Fakültesi

ABSTRACT:

The quality of public space can be considered as a mirror of our quality of life. A person considers that comfort in the home is also in the physical environment as part of the quality of life. However physical interventions can not be individual ones. Service in the public areas is made for people by the state which ensures its existence. Public spaces can be defined as spaces that bring people together in the physical environment, belong to the society, easily accessible to everyone, socialize the people, area that is for celebration and performing activities, take time during the day and rest.

In this study, Piazza Del Popolo; one of the most important squares of the Rome city of Italy, will be evaluated in terms of the quality of the space. The square will be examined which is bordered with Twin Churches, Basilica of Santa Maria of the Popolo, Circus Maximus Obelix, Terraces of Pincio and North Gate of Rome. As a result of the study, a report is targeted by evaluating social media data, observations and information.

Keywords: Popolo Square, Rome Public Spaces, Evaluating Quality of Public Spaces

ÖZ:

Kamusal alanın kalitesi, yaşam, toplumsal yaşamın bir aynası olarak değerlendirilebilir. Kişi evinde yaşadığı konforun fiziksel çevrede de olmasını bu durumu yaşam kalitesinin bir parçası olarak kabul eder. Ancak fiziksel çevrenin etki alanında birey tek başına olamaz. Kamusal alanlarda hizmet devlet tarafından onun var oluşunu sağlayan bireyler için yapılır. Kamusal alanlar bireyleri fiziksel çevrede buluşturan topluma ait olan herkesin kolayca ulaşabildiği, sosyalleşme alanları, kutlama ve etkinlik alanları, gün içinde zaman geçirdikleri dinlenme alanları gibi mekânlar olarak tanımlanabilir.

Bu çalışmada İtalya'nın Roma kentinin en önemli meydanlarından biri olan Piazza Del Popolo, kamusal alanların sahip olduğu mekân kalitesi açısından değerlendirilmektedir. İkiz kiliseler, Santa Maria Del Popolo Bazilikası, Circus Maximus Dikilitaşı, Pincio Terasları ve Kuzey giriş kapısı ile sınırlandırılmış meydan ele alınacaktır. Çalışma sonucunda sosyal medya verileri, gözlemler ve bilgiler derlenerek bir değerlendirme hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Popolo Meydanı, Pincio Terasları, Roma meydanları, Kamusal Alanlar, Mekan Kalitesinin Ölçülmesi

Kamusal Alanlarda Mekân Kalitesinin Değerlendirilmesi: Roma Popolo Meydanı

GİRİŞ:

Bu makale mekân kalitesinin ölçülmesi kapsamında gözlem ve veriler üzerinden Popolo Meydan'ının kamusal alan kalitesi açısından incelenmesini içerir. Bu kapsamda meydan kavramı, kamusal alan kavramı, mekân kalitesi gibi konular detaylıca incelenmiş, bu konular üzerine yazılmış makale ve görüşler derlenmiştir. Popolo Meydanı üzerinden meydanın tarihsel süreç içerisinde nasıl gelişim gösterdiği nelerden etkilendiği, şehir planlarının meydana etkisi ve kullanıcı etkileri araştırılmıştır.

Mekan kalitesini belirleyen bir takım ana başlıklar (aydınlatma, temizlik, ulaşılabilirlik, ses-gürültü, araç trafiği, esnek kullanımı, kentsel imgeleri, donatıları açısından yeterliliği) incelenmiştir.

Kent Meydanları

Bir kentin kuruluş alanı, kullanım yönünden farklı, fonksiyonlar yönünden birbirini tamamlayan bölümlerden oluşur. Toplumun ekonomik, sosyal ve sağlık yönünden gereksinmelerini karşılamak amacıyla kullanım yönünden farklı özellikteki bölümler, bir kentin fiziksel yapısını ortaya koyar. Bu yapı genellikle, yaşama, çalışma, dinlenme mekânlarıyla bunlar arasındaki ilişkiyi kuran ulaşım sistemini içerir[1]. Kentlerde ilk olarak meydanlarda yaya mekânı oluşturulmuştur. Merkezi donatıların ve kullanımların yer aldığı kent merkezleri, mahalle merkezlerinden gelen yaya yollarının birleşmesiyle meydanları oluşturur. Yaya bölgesi olarak meydanlar, bütün kent halkının kullanımına açık mekânlardır[2]. Her bireyin merkezinde kendisinin yer aldığı bir çevresi vardır. Bu merkez kişiyle başlayıp, aile, semt, kent, ülke ya da ait olunan dini grup gibi başka adlarla çeşitlenir. Kentler; kültürel, sosyal ve ekonomik olarak değişik düzeylerdeki pek çok insanı barındıran mekânlardır. Farklı merkezleri olan bu insanların ortak bir merkezde yani "kent meydanlarında" farklı amaçlarla da olsa bir araya gelmeleri sağlanarak sosyal bir iletişim amaçlanır[3].

Genel anlamı ile meydan; insanın eylemlerini yerine getirdiği, onu kuşatan, bütünleşme ve sahip olma duygusunu yaratan, yatay ve düşey hacimsel elemanlarla sınırlanmış üç boyutlu hacimsel bir düzenlemedir[4]. Fauole, meydanı tasarlanmış çevreyle tanımlanmış boş mekânlar olarak tarif eder ve bir yerin meydan olarak tanımlanabilmesi için öncelikli olarak yayalaştırılması gerektiğini ifade eder. Bir meydanın tasarlanmasındaki temel kıstas o meydanın yapıldığı yerin niteliğini arttırmasıdır. Kevin Lynch'e göre meydanlar, kentsel mekânlarda oluşturulmuş yoğun aktivite odaklarıdır. Tipik olarak meydanlar döşenmiş, yüksek yoğunlukta yapılar ve caddelerle çevrelenmiştir[5]. Schulz, meydanı "kentsel yapının en belirgin ve göze çarpan unsuru" olarak tanımlamıştır; "Açıkça sınırları belirlenmiş bir yer olduğundan, zihinde canlandırılması, düşünülmesi en kolay olandır ve hareket için bir hedefi temsil eder" diye belirtmiştir.

Kent meydanlarında görsel her yaklaşım bir çekim ya da vurgu elemanıdır (bina, anıt, heykel, çeşme vb.) sağlanır. Bu elemanlara ulaşınca algı bir başka noktaya, mekâna yönlendirilir. Kentsel açık mekan kullanımında meydan kavramı ilk çağlardan günümüze kadar süregelen bir kavramdır. Bütün kültürlerde uzun bir geçmişi olan meydanlar, tarihten günümüze şehir halkının veya ziyaretçilerinin bulunduğu bir araya geldiği kesişme noktaları olup toplumun organik bir parçasıdır[6].

Mekânsal Kalite Teorileri

Mimarlıkta kalite onu kullanan bireylerin ihtiyaçlarına ne kadar cevap verdiği ve bireysel olarak ne kadar konfor tatmini yaşattığıyla ilgilidir. Örneğin iklim, gün ışığı, sağlık vb. temel gereksinimler açısından iyi olmayan bir yapı uygun değildir. Kültürel anlamda zenginlik de bir yapının kalitesini doğrudan etkileyici rol oynar.

İnşa edilen bir mekânın kaynakları (yer, yapı ve materyaller) etkili bir şekilde kullanıldığı zaman, bina etkili ve verimli bir şekilde düzenlendiği zaman, sadece işlevseldir. Daha geniş anlamda, bir binanın işlevsel kalitesi onun istenen aktivitelere ne kadar uygun düzeyde destek sunduğu, hoş bir içsel iklim yarattığı, pozitif, sembolik ya da kültürel anlam taşıdığı ve akabinde uygun ekonomik katkı ve uygun fiyat (performans oranı) sağladığı ile tanımlanabilir. Bunları ne dereceye kadar yaptığı ise onun kalite tanımıdır[7]. Hall, proksemiks teorisiyle, izleyiciye olan uzaklığa göre mekânın farklı bir kullanım çeşitliliği oluşturduğunu ortaya koymuştur. Sonuç olarak kullanılan mekânın sadece boyutlarını tanımlayan ölçümler, bize herhangi bir mekânın görünür niteliklerini elde etmemize ve mekânsal davranışlarla ilgili birtakım ipuçlarına ulaşmamıza yardımcı olabileceğidir[8]. Appleton, "olasılık ve

koruma” teorisıyla insanların düz mekânlardaki evrimine dayalı olarak, onlara çeşitli sığınaklar sunabilen ve aynı zamanda diğer mekânlara bakma imkânı tanıyan çevreleri tercih ettiğini iddia etmiştir[9].

Meydanların Kent İçerisindeki İşlevleri

Antik dönemden Ortaçağa, Rönesans ve Modern Çağdaki oluşumlara kadar beşeri yerleşmeler Mısır'da mistik, Roma'da askeri, Yunan'da sosyal düzen esasına göre kurulmuşlardır. Bu kentlerin organize ve bilinçli şekilde yaşamın geçtiği kentsel mekânları vardır. Bu mekânlara her zaman bir ya da birkaç fonksiyon yüklenmiştir; pazar yeri, toplanma yeri, kavşak gibi.

Eski Yunan, Roma ve sonraki dönemlerde meydan biçiminde ortaya çıkan ilk kentsel açık mekanlar kentin kültürünü ve görkemini simgeler. Kapalı, kale içi ortaçağ kentlerinin meydanları ise daracık sokaklarda ulaşılan toplanma, buluşma mekânları olarak günümüzde de özelliklerini korurlar[10].

Meydanlarda büyüklük, form ve fonksiyon açısından sonsuz varyasyonlar oluşturmak mümkündür. Günümüz kentlerinde; kamusal binaların çevresi, buluşma yerleri, gösteriler için toplanma mekanları, tiyatro, sinema, restaurant, cafe vb yerler, alış-veriş yapılan sokaklar, ofis gruplarının yer aldığı çevreler, konut alanlarında yer alan yarı özel mekanlar, trafik kavşakları ve daha pek çok dış mekanlara gereksinim vardır. Meydanlar büyüklük, kullanım, sokakla ilişkileri, stil, baskın fonksiyon, mimari form, yerleşim gibi pek çok kategoride sınıflandırılrsa da fonksiyon ve form aynı derecede önem taşıyan ve en yaygın kullanılan iki kriterdir. Bir meydanın fonksiyonu, meydanın yaşaması ve görsel çekiciliği açısından önem taşır. Ayrıca meydanın oluşmasını ve desteklenmesini sağlayan yan mekânlarda meydan kalitesini artıran en önemli faktörlerden biridir. Bu mekânların oluşturduğu meydanlar ise kentte birçok fonksiyonu gerçekleştirirler. Yapılan araştırmalara göre günümüz meydanlarında kullanıcıların %90'ını oturma, bekleme, gezinme, yeme-içme, okuma, izleme, dinlenme gibi aktiviteler oluşturmaktadır.

Avrupa kentlerinde meydan kullanımı genellikle yaya dolaşımına ayrılmıştır. Geçen yıllarla birlikte meydanlardaki kullanım yoğunluğu artmıştır. Robertson'a göre, Amerika'da zamanla yaya bölgelerinde ortaya çıkan en belirgin değişim bu bölgelerin kısmen de olsa araç trafiğine açılmasıdır. Amerika'daki farklılık, Amerikan kentlerinin Avrupa kentleri kadar yoğun olmayışı ve kent merkezinde fazla konut bulunmayışından kaynaklanmaktadır. Ayrıca içerisinde avlusu bulunan ve pek çok aktiviteyi barındıran büyük kapalı alış-veriş mekanları da açık mekanlara olan ilgiyi azaltmıştır. Yaya bölgeleri kullanımını azaltan bir diğer faktör de Amerikalı'ların gezinme alışkanlığının olmaması ve genellikle iklimsel özellikleri kontrol edilebilen iç mekanları tercih etmelerinden kaynaklanmaktadır[11]. Geçmişten günümüze kadar meydanlarda dini tören ve kutlamalar, ticaret, politika, eğitim, kültür ve sanatsal faaliyetler, ulaşım, iletişim ve rekreasyonel aktiviteler gerçekleştirilmiştir.

Meydan Sokak İlişkileri

Sokaklarda gerçekleşen hareket bazen bir meydandan başlar bazen de bir meydanda son bulur. Meydanlar, kent içinde sokaklarda yaratılan hareket sisteminin durak noktalarıdır. Cadde ve sokaklar meydanları besleyen ana damarlardır[12]. Sokak yalnızca yaya ve taşıt ulaşımını sağlayan fiziksel bir elemanı değil aynı zamanda da sosyal, ekonomik ve kültürel hayatın yer aldığı kentsel mekanlardan birisidir. Bu bağlamda bazı noktalarda sokak meydanla aynı amacı taşır. Kullanıcı yoğunluğu, alan kullanım çeşitliliği, yaya-taşıtlı ilişkisi, biçim ve sokak kullanım yoğunluğunu büyük ölçüde etkiler.

Roma / Popolo Meydanı

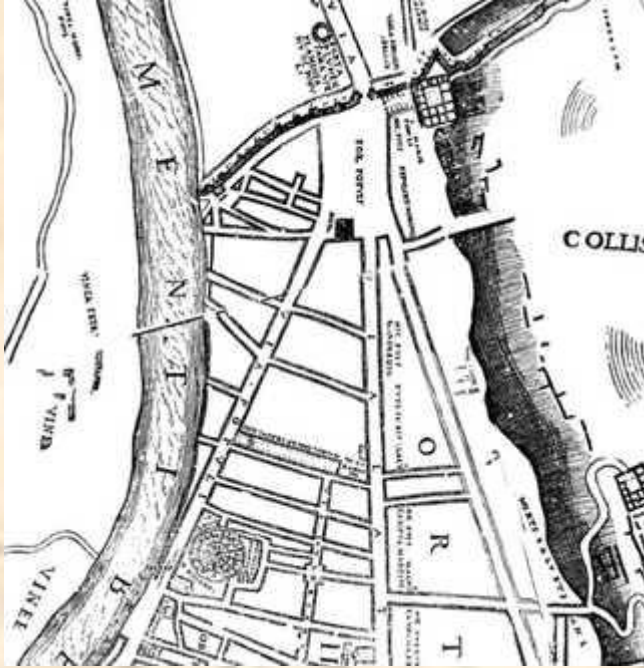
Konum ve Tarihi

Popolo meydanı Roma şehrinin en büyük meydanı olup adını Santa Maria Del Popolo Bazilikasından almaktadır ve Halkın Meydanı anlamına gelmektedir. Meydanın kuzey kapısı Aurelian surlarında yer alan Porta Del Popolo olup Antik çağlara kadar uzanan Via Flaminio yolu başlamaktadır. Günümüzde yeni yıl kutlamaları ve konserler düzenlenen meydan 1826 yılına dek halka açık idam alanı olarak görev yapmıştır. Meydan 1811-22 yılları arasında Mimar Guisepppe Valadier tarafından Neoklasik formda düzenlenmiş olup bazı çeşme heykel gibi bazı yapıları yıkılarak tekrar yapılmıştır. Meydanın göbeğinde M.Ö. 10 yılında Augustus döneminde Roma'ya getirilip Circus Maximus'a dikilen yaklaşık yirmi dört metre uzunluğunda bir dikilitaş bulunmaktadır. Dikilitaş bu meydana 1589'da Papa V. Sixtus döneminde Mimar Domenico Fontana döneminde getirtilmiştir. Meydanda ayrıca acqua Vergine Nuovo ve Fontana Del Nettuno çeşmeleri bulunmaktadır.

Çalışma Alanı ve Tarihsel Gelişimi

Roma kentinin M.Ö 200 yıllarında şehrin kuzeyli tüccarlara açılan ve kuzeydeki tek kapısıdır. Sağ tarafından Tiberi Nehri bir doğal sınır oluşturmaktadır. Kentin Borghese Sarayı, Venezia Meydanı ve Piazza Del Spagna (İspanyol Merdivenleri) gibi önemli noktaları o dönemin alışveriş merkezleri pozisyonunda bulunmaktadır. Üç koldan Popolo Meydanına bağlanan bu hat El Tridient olarak adlandırılır ve kente kuzeyden gelen tüccarları şehrin önemli merkezlerine taşır. 1500'lü yıllara kadar kuzey kapılarının sayısı artmıştır.

Buffalini 1551 yılında bölgenin ilk planlamasını yapmıştır. Giriş kapısı tüccarları doğrudan kentin merkezi noktalarına taşımak üzerine oluşturulmuştur. Sağ tarafında Pincio tepesi ile nehir arasında kalan alan kent duvarları ile çevrelenmiştir. Bu alanda meydanın henüz şekillenmediğini ve sadece bir geçiş alanı olarak kullanıldığını görülmektedir.

Nolli haritaları üzerinden 1700'lü yıllarda meydanın biçimsel anlamda geçen yıllara göre daha hızlı şekillendiği görülmektedir. Roma ve Mısır uygarlıklarının dönemin etkileşimlerinden beslendiği ve karşılıklı alışverişlerin halk içine ve kente yayıldığı mimari detaylardan gözlemleyebiliriz. Meydan'ın büyük bir kilisesi ve gösterişli bir kapısı olmasına rağmen dönemin Mısır-Roma ilişkileri sebebiyle bir de Mısır'dan getirilen dikilitaş ile daha da vurgulandığını görmekteyiz.

Şekil 1. Buffolini Map

Nolli haritasında (Şekil 2.) merkezi üç kola bölen girişlerde iki birbirine çok benzer kiliseler görülmektedir. Santa Maria Montesanto ve Santa Maria del Miracoli kiliseleri, böylece meydan kent imgesi açısından zengin bir pozisyona gelmiştir. Bir büyük bazilika, iki küçük kilisesi meydanın merkezinde bir dikilitaş ile bu kimlik kazanımı beraberinde alanı da değerli kılmaya başlamış ve bir dönem geçiş alanı olarak kullanılan bu büyük alan artık yavaş yavaş bir toplanma alanı bir meydan olma yolunda evrilmeye başlamıştır. Meydan'ın sağ ve sol tarafında da gelişim gösteren aynı zamanda dört tarafının da sınırlandığı bir planlama görmekteyiz. Zamanla kentin kullanıcılarının kent duvarlarının ötesinde de barınma ihtiyacını karşılamaya başlaması duvar ve surların oluşturduğu fiziksel sınırları kırmaya başlamıştır.

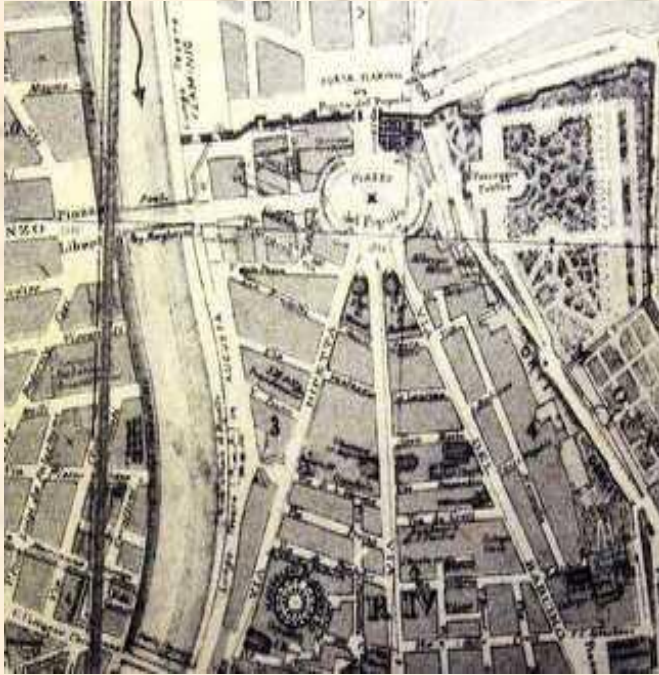
Merkezi üç kola bölen girişlerde iki birbirine çok benzer kiliseler görülmektedir. Santa Maria Montesanto ve Santa Maria del Miracoli kiliseleri, böylece meydan kent imgesi açısından zengin bir pozisyona gelmiştir. Bir büyük bazilika, iki küçük kilisesi meydanın merkezinde bir dikilitaş ile bu kimlik kazanımı beraberinde alanı da değerli kılmaya başlamış ve bir dönem geçiş alanı olarak kullanılan bu büyük alan artık yavaş yavaş bir toplanma alanı bir meydan olma yolunda evrilmeye başlamıştır. Meydan'ın sağ ve sol tarafında da gelişim gösteren aynı zamanda dört tarafının da sınırlandığı bir planlama görmekteyiz. Zamanla kentin kullanıcılarının kent duvarlarının ötesinde de barınma ihtiyacını karşılamaya başlaması duvar ve surların oluşturduğu fiziksel sınırları kırmaya başlamıştır.

İç alanlarda nehir ile kurulan ilişki nehir üzerinden yapılan ticaret hacminin de genişlemesi ile birlikte kentin merkezlerine ticari mal ve hizmetlerin ulaşması ihtiyacını doğurmuştur. Böylece sadece kuzey girişinden gelen ticaret aksına aynı zamanda nehirden de bir bağlantı kurma ihtiyacı doğmuştur.

Bu bağlantı üzerinden Popolo Meydanı tekrar bir şekillenme ve tasarım sürecine girmiştir. Bu bağlamda tekrar düzenlenen kentsel plan meydanı işlevlerden şekillenen bir kimliğe itmiştir.

Şekil 2. Nolli Haritaları

1900 lü yıllarda Antonelli'nin son planlamasında görüldüğü üzere kent meydanı artık nehir ile doğrudan bir bağlantı kurmaktadır. Sınırları daha net çizilen kent meydanı artık geniş bir elips şeklinde tasarlanmış bu elipsin merkezinde bulunan dikilitaş nehir aksı ile Venezia meydanı kesişiminde bulunmaktadır. Sağ tarafta Pincio sarayının bahçelerinin devamı niteliğinde olan Pincio terasları bulunmaktadır. Ayrıca merkez niteliği taşıyan bu alan dönemin sanatsal zenginliği ve meydan tanımlamasının en önemli imgeleri olan çeşmeler ile desteklenmektedir.

Şekil 3. Antonelli 1895

Şekil 4. Aurelian Surları ve Kuzey Kapıları

Şekilde ifade edildiği gibi Tiberi nehrinin hemen yanında kuzeyli tüccarların şehre girişini ve kentin merkez noktalarına ulaşımını sağlayan izleri okuyabiliyoruz.

Meydan'a adını veren Santa Maria Del Popolo Bazilikası arkasına doğru Pincio Terasları ve üç koldan şehrin diğer meydanlarına bağlantılar görülmektedir. Daha sonra Tiberi nehrinin de kullanımı meydana bağlanınca yeni bir bağlantı aksı oluşacaktır ve böylece meydan yeniden şekillenmeye başlayacaktır. Günümüzde bu bağlantıların kesişimleri ve işlevlerini diğer şemalardan görebiliriz.

Meydan Bağlantı Aksları

Kentsel öğelerin tanımlanmasının ardından günümüze kadar aynı şekilde kullanımı devam eden Popolo Meydan'ı şehrin önemli kamusal alanlarından birini oluşturmaktadır. Sol tarafında nehir ve sağ tarafında bahçeleri ile doğal sınırları belirlenmiş meydan kuzey ve güney aksında ise giriş kapısı ve ikiz kiliseler ile çevrelenmiş durumdadır. Ayrıca Pincio teraslarının bitiminde Santa Maria Del Popolo Bazilikası bulunmaktadır.

Fotoğraf 1. Popolo Meydanı

İkiz kiliselerin ortasından 10 dakika yürüme mesafesi ile Piazza Venezia ya diğer bir merkezi meydana ulaşım sağlanır. Ayrıca Borghese Sarayına, Piazza Spagna'ya ya kiliselerin diğer kollarından girerek ulaşılır. Bu aksların oluşumu temelinde ticari konvoyların meydanlara doğrudan bağlantısı sebebiyle olmuştur. Bu aksların meydanların gelişimiyle ve nehir bağlantılarını güçlendirmesiyle arttığını görülür. Piazza Spagna üzerinden Tiberi Nehrine bu üç koldan doğrudan bağlantı sağlanmaktadır.

Borghese Sarayı ile bağlantı sağlandıktan sonra şehrin nehrin surlarından taşmasıyla surlar anlamını yitirmiş ve yeni bağlantı kanallarına seçenekler vermiştir. Ancak bu aksların yıllar boyunca değişmeden korunduğunu şehre bir kimlik kazandırdığını ve bu kimlik üzerinden kamusal alanın toplum için ne kadar önemli olduğunu görülür.

Kent Akademisi

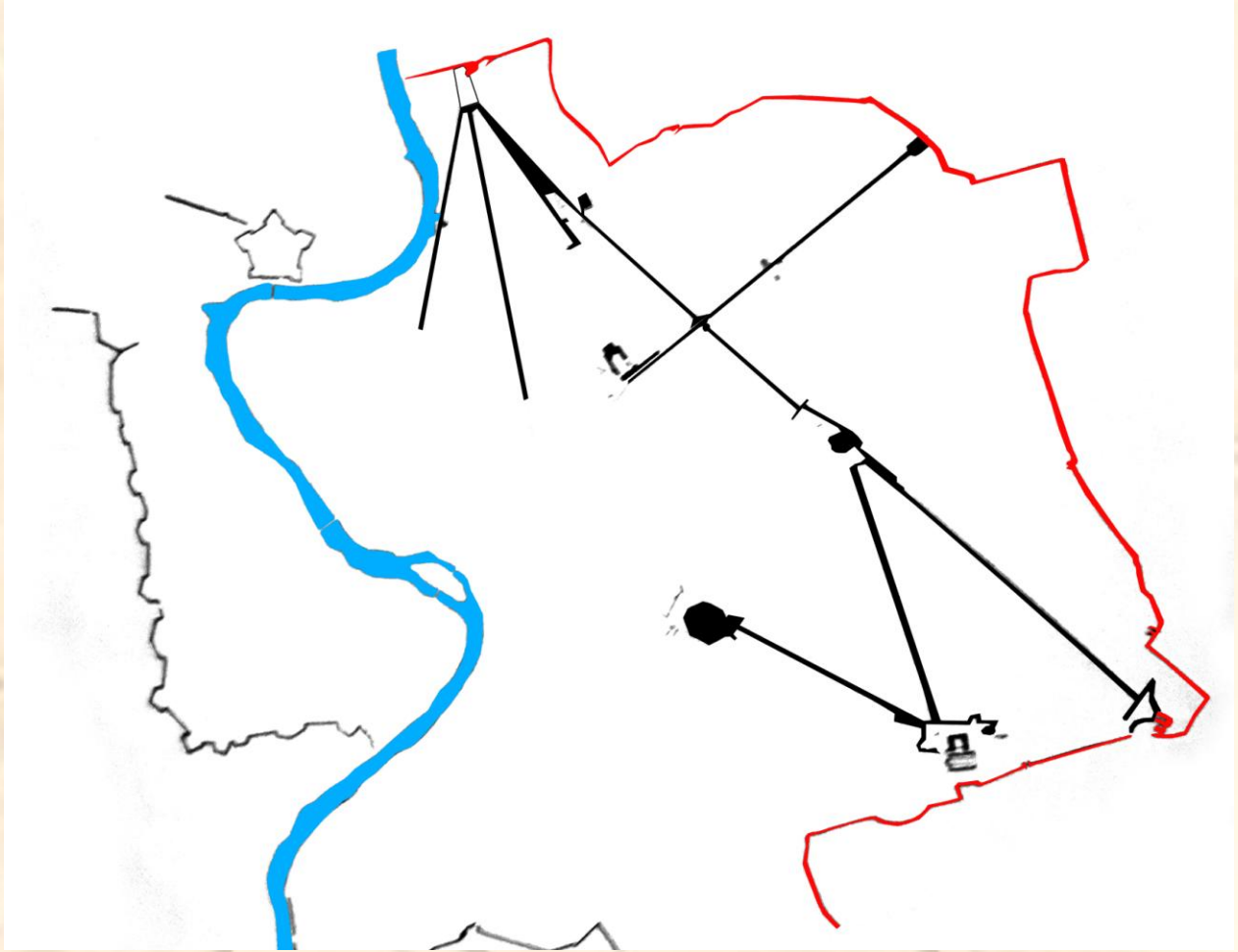
Fotoğraf 2. İkiz Kiliseler

Kamusal Alanın Okunabilirliği ve Mekan Kalitesinin Değerlendirilmesi

Lynch'e göre okunur bir çevrenin üç bileşeni vardır: Kimlik, yapı ve anlam. Bu bileşenlerin oluşturduğu kent görüntüsünün öğeleri; yollar, kenarlar, bölgeler, kavşaklar ve nirengi noktaları olarak belirlenmiştir. Yapılan çalışmada Popolo Meydanı sınırları içerisinde ve yakın çevresinde Lynch analizi ile incelenmiştir.

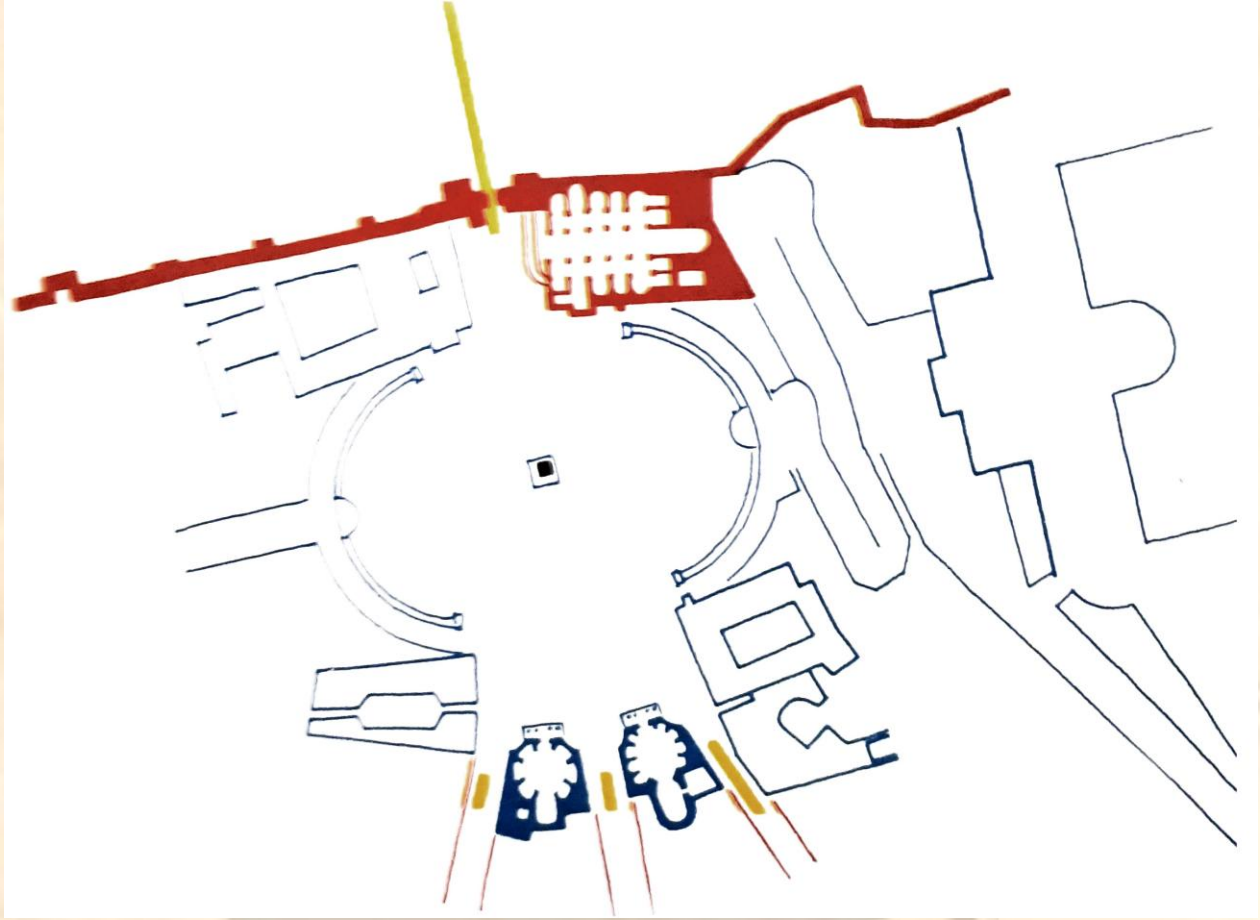
1- Yollar ve Bağlantılar

Meydanın bağlantı aksları şemalardan da görüldüğü gibi ilk tasarımından neredeyse hiç uzaklaşmamış denilebilir. Şehrin jeolojik yapısına göre üç kol ile bölünmesi ihtiyacı olan her kişi için merkezi noktalara ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Bu bölgelere araç ulaşımını da mevcut olduğu gibi aynı zamanda doğrudan meydanın girişine de toplu taşıma ile ulaşılabilir. Popolo Meydanı giriş kapısı bu anlamda hala kendi özelliğini korumaktadır. Binlerce turist şehri kuzeyden gezmeye bu meydandan başlamaktadır.

Şekil 5. Roma Şehri Meydan Bağlantı Aksları

Tanımlı yaya yolları yerine geleneksel zemin kaplamaları şehrin genelinde korunmaktadır. Organik bir yapısal gelişim gösterdiğinden ana akslar dışında sokakların düzensiz bir yapılaşma içinde olduğu söylenebilir. Engebeli çok eğimli ya da fazla kot farkı yoğunlukta değildir. EskiŞehir diye belirtilen alanlara araç giriş ve çıkışları kontrollü olarak yapılır, bu bölgelerin daha çok yayalaştırıldığı söylenebilir taşıt sirkülasyonunun azlığı yaya sirkülasyonun ise belli gün ve saatlerde yoğunluğu gözlemlenir ancak Meydanın planlamasındaki doğal bir sonuç olan çok kollu dağılım meydana pozitif yönde bir etki sağlar, konser, özel günler, kutlamalar ve çok kişili etkinliklerde bu meydanın kullanılabilir olmasının bir sebebi de aynı anda bir çok kişinin meydana toplanmasına olanak sağlamasıdır. Aynı şekilde şehrin içine yürüyerek ya da Popolo Kapısı'ndan toplu taşımaya ulaşarak çok kısa sürede meydanın dağıldığını gözlemleyebiliriz.

Şekil 6. Popolo Meydanı Kent İmgeleri

2- Kentsel İmgeler

Meydanların, şehirlerin, sokakların veya kamusal alanların okunmasında en önemli öğelerden biri de akılda kalıcı olan o bölge veya alan ile doğrudan ilişki kurmuş ya da karakterini yansıtan imgelere sahip olmasıdır. İtalya geleneksel mimari koruma ve sanatsal akımların da merkezi olması sebebiyle çok önemli bir ülkedir. Lynch'in de belirttiği gibi mekanların kimliğini yansıtan bu öğeler Popolo Meydanı için meydana adını veren Bazilika, ikiz kiliseler ve dikilitaş'tır. Tarihi anlamda özelliklerinden bahsettiğimiz bu yapılar mimari anlamda o bölgeyi tanımlayan çevreleyen orası ile doğrudan ilişki kuran öğelerdir. Ayrıca ikincil olarak bu öğeleri destekleyen doğu-batı aksında iki önemli çeşme, dikilitaş'ın çevresindeki çeşmeleri ve meydanın sağından yükselen Pincio Teraslarını da oraya özgü ve o meydanı anlamlandırdan kentsel imge olarak belirtebiliriz. Bu öğeler meydanın anlam ve önemini ortaya çıkaran değerlerdir.

3- Donatı Alanları

Meydanın donatı alanları meydanın kuzey güney aksında çevrelenmesiyle birlikte sınırlı bir meydan izi ortaya çıkarmıştır. Bu sınırlayıcı duvarlar önünde eliptik bir oturma düzeni barındırır. Ancak meydanın genelinde yapısı gereği oturma bekleme alanı değil daha çok toplanma-etkinlik alanı görülmektedir. Bireyler meydana gözlemlendiği zaman aylak bir hareket ve düzensiz bir rota izlediği görülmektedir. Bu çizilen rota meydanın sahip olduğu kent imgelerine bireylerin farklı açılardan bakması sonucu görülür. Ancak bu donatı eksikliği meydanın sınırlarının dışına doğru gelindikçe Pincio teraslarına geçilince pozitif yönde değişmektedir. Bu terasların üzerinde dinlenme-zaman geçirme meydanı üst ölçekten inceleme fırsatı sunmaktır. Bu alanda gün içinde yoğun güneş ışığı ve açıkta kalma hissine karşın korunaklı ve gölge bir alan yaratıldığı görülür.

Fotoğraf 3. Popolo Meydanı

4- Aydınlatma ve Temizlik Donatıları

Meydan'ın büyüklüğü ve çevrelediği alan çok geniş ve korunaksız olmasına rağmen uygun bir aydınlatma düzeneğine sahip olduğu söylenebilir. Gün içinde gün ışığından çok büyük oranda faydalandığı gibi gece saatlerinde ve kış döneminde de yeterli derece aydınlatığı gözlemlenir. Bağlantı aksları üzerindeki ticari işletmelerin aydınlattığı akslar sonunda meydanın eliptik aydınlatması ve Porta Del Popolo Kapısının özel aydınlatmaları ile karşılaşır.

Kent Akademisi

Fotoğraf 4. Popolo Meydanı

Meydanın yeteri kadar temiz olduğu gün içinde belli saat aralıkları ile temizlendiği buna ilave olarak oturma elemanlarının yanında ve Porta Del Popolo kapısının iki yanında çöp kovalarını ve temizlik öğelerini görebilirsiniz. Pincio Terasları ise meydanın kuzey aksında yeteri kadar aydınlatılmış ve temizdir. bunların yanında meydanın sahip olduğu dikilitaş'ın özel aydınlatması çeşmelerin aydınlatması meydanın merkezini vurgular. Bazilika ve ikiz kiliselerin de kendine özgü aydınlatma düzenekleri meydanın aydınlatma donatısı açısından yeteri kadar aydınlatıldığını göstermektedir.

Fotoğraf 5. Popolo Meydanı Panaromik Bakış

Fotoğraf 6. Popolo Meydanı Gece Bakışı

Fotoğraflardan da görüldüğü gibi aşırı turist çeken şehir için çok önemli olan bu meydanın sadece gün içinde değil günün her saati farklı yoğunluklarda birey barındırdığı söylenebilir. Google istatistik verilerine göre meydanın kullanımı gün içinde ortalama bir birey için yaklaşık bir saat olarak ve ortalama 19 saat yoğunluklu olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Haftasonu 8.00 ile 22.00 saatleri en çok kullanıcı barındırdığı saatler olarak belirtilmiştir. Ayrıca meydanın internet verileri üzerinden yapılan değerlendirmesi beş bin oy üzerinden 4/5 olarak değerlendirilmiştir.

Şekil 7 . Popolo Meydanı Şematik Kesiti

Şekil 8 . Popolo Meydanı Şematik Kesiti 2

5- Büyüklükler ve Yeşil Alanlar

Popolo meydanı kesit oranları açısından ferah sınırları hissedilmeyen bir meydandır. Büyük bir elips mekânın içinde birey semantik olarak bir eksiklik hissetmektedir. Bu eksikliğin bir sonucu olarak bu kadar büyük bir meydanda nerede durma - bekleme eyleminin gerçekleştirileceği problemidir. Ancak bu durum meydanın merkezindeki dikilitaş ile çözüme ulaşmıştır. Genel anlamda meydan insan algı ölçeğinin çok üzerindedir, kişilerin girişlerde oturma donatılarının çevresinde ya da kilisenin köşelerinde biriktiği sonucu çıkarılabilir.

Pincio terasları ise meydanın soğuk ve güçlü olan taş dokusunu kırmaya başlayan ve organik olarak denge sağlayan yeşil dokusunu oluşturur. Büyük açıklıkların yarattığı açık alanları bu teraslar ve yeşil doku yarı açık, gölge korunaklı mekanlar haline getirir. Kesitlerden de görüldüğü gibi algısal olarak da organik ve inorganik dokunun birbirini neredeyse yarı yarıya dengelediğini okunur.

6- Otopark ve Gürültü Etkileri

Porta Del Popolo ile girişi yapılan meydanın kapısının ön tarafında toplu taşıma ve araç yoğunluğu görülmektedir. Ancak Sur içine geçilmeden araç yanaşma mesafesi ve duvar etkisi gürültü oranını fiziksel anlamda yoğun biçimde azaltmaktadır. İç kısımda ise araçların belli gün ve saatler dışında kontrollü bir şekilde meydana kadar ulaşabildiğini görmekteyiz. Bunun yanında meydana El Tridiente denilen kollardan ulaşım genelli yaya ulaşımı ile sağlanır.

Meydan ve çevresine ulaşım kontrollü şekilde sağlandığı için yeterli miktar otopark ve motorlu taşıt alanı sahiptir. Genellikle araçlar meydanı sınırlayan eliptik duvarın dışında bırakılmaktadır. Böylece görsel anlamda da araçların meydandan uzak olduğu söylenebilir. Araç sayısı ve kullanımının meydan çevresinde az olması da gürültü miktarını rahatsız etme seviyesinin altında tutmaktadır. Bu sebeple meydan daha çok zaman geçirme- buluşma- dinlenme, sosyalleşme alanı olarak aktif şekilde kullanılır.

Sonuç

Popolo Meydanı her anlamda kapsayıcı her yaşta bireyin kolayca ulaşabildiği, güvenle zaman geçirebilen, dinlenme, toplanma, sosyalleşme, eğlenme gibi kamusal alan değerlerinin kriterlerine büyük anlamda olumlu yanıt veren bir meydandır.

Meydan'a ulaşım ve erişilebilirlik araçlar ve yayalar için elverişlidir. Kuzey tarafından toplu taşıma ve araçlarla ulaşılabilirken, ikiz kiliseler tarafından yaya ve engelli ulaşımına pozitif değerlendirme yapılabilir. Meydan'ın üç tarafının geçişe izin vermesi ulaşımın ve dağılımın hızlı olmasını desteklemektedir. Durma ve duraklama noktası açısından zayıf bir meydandır. Gerek doğu batı aksını taraması gerekse de kentsel mobilya ya da donatılarının az olması sebebiyle meydan içerisinde duraklama eylemi değil aylak hareketlilik eylemi gerçekleşir. Çeşmelerin ve doğu - Batı aksının eliptik duvarlarının önünde beton oturma bankoları bulunur. Fakat yaz mevsimi ve yoğun güneşli günlerde bu noktalarda uzun süreli oturmak ya da bir performans sergilemek çok olumlu değildir. Duraklama ve durma eylemi daha çok Pincio Terasları bölümünde gerçekleşir. Bu noktada yeşil dokunun oluşturduğu gölge mekanların meydanın kamusal kalitesinin değerini artırdığı görülmektedir.

Kentsel öğeleri ve imgeler açısından değerli bir meydandır. Dikilitaş, İkiz Kiliseler, teraslar, bazilikası ve çeşmeleri ile zengin bir meydandır. Su ögesinin yarattığı serinlik etkisi duraklama ve zaman geçirme noktası olma özelliğini artırmaktadır. Meydan çevresindeki ikincil ticari alanlar, restoran veya kafeler açısından zayıf kalmaktadır. Üç tarafının ticari işletme barındırmaması alanı sadece Tridiente aksına mecbur bırakmıştır. Bu alandaki özel işletmelerin de meydana etkisi zayıf kalmaktadır. Bu anlamda meydana geçirilen süreye doğrudan etki ettiği söylenebilir.

Güvenlik ve kullanım saatleri açısından meydan güvenilir ve 24 saat yaşamaktadır. Güvenlik kameraları, güvenlik merkezi ve bağlantı yolları üzerindeki ticari alanların 24 saat işletilmesi güvenli bir meydan olmasına etki etmiştir. Meydan'a ulaşım ve meydan içindeki aydınlatma öğelerinin yeterli olması meydanın güvenlik hissini artırmaktadır. Tarihsel sürecinin etkisi ile antik yerleşim planlaması ana aksların üzerine kurulmuş olması gerekli olan yönlendirme ve okumalara izin vermektedir. Meydan okunabilir olması açısından olumlu olarak değerlendirilir. Bakım ve temizlik açısından konforlu ve yeterli bir kamusal alandır. Yerin işlevsel ve fiziksel kalitesi açısından değerli bir kamusal alan olarak tanımlayabiliriz.

Bu çalışmada Popolo Meydanı, kamusal alanlarda mekânsal kalite bağlamında incelenmiştir. Meydan kullanıcı için konforlu olması, güvenli olması ayrıca gölge alanları, erişilebilir olması, temiz ve kullanışlı olması, gürültü ve ses gibi fiziksel özellikler açısından çoğunlukla olumlu bulunan bir kamusal alandır.

KAYNAKÇA:

- 1- Çetiner, A., 1991 Şehircilik Çalışmalarında Donatım ilkeleri. İTÜ
- 2- Kuntay, O., 1994. Yaya Mekanı. Ayıntap Yayıncılık, Ankara.
- 3- Moughtin, C., 1992. Urban Design 'Street and Square'. Butterworth Architecture, Oxford.
- 4- Öztan, Y., 1998. Kentler ve Meydanlar. Maison Française Dergisi, No:33, 154-157, İstanbul.
- 5- Erdönmez E., Kamusal Alan ve Toplum, Esenler Şehir ve Düşünce Merkezi, İstanbul ,s.21.
- 6- İnceoğlu M. ve Aytuğ A., "Kentsel Mekanda Kalite Kavramı", Megaron Dergisi-Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi,2009,Cilt:4,Sayı:3,s.132
- 7- Edward T., 1966.The Hidden Dimension. Garden City, N.Y. : Anchor Books.
- 8- Appleyard, D., 1981.Livable Streets, London: University of California Press.
- 9- NORBERG-SCHULZ, C., (1980), "Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture", New York, Rizzoli.
- 10- Lynch, K., 1960. Image of the City, the MIT Press, Cambridge, Massachusetts.
- 11- Lynch, K., 1984. Good city form, Cambridge, Mass.: MIT Press.
- 12- Space, Time and Architecture: The Growth of a New Tradition, Valadier G. 183.
- 13- Habermas, J., 2003. Kamusallığın yapısal dönüşümü, İletişim Yayınları, İstanbul.
- 14- Piazza del Popolo in Rome, engraving by Luigi Rossini (1790-1857). Italy, 19th century. De Agostini Picture Library.

Şema ve Şekiller

- 1- http://3.bp.blogspot.com/F04K1WYi4mk/Txn3fswO_8I/AAAAAAAAAVg/zSqJnok0UcA/s1600/2012_01_21_Roma_PPopolo_1551_Bufalini.jpg
- 2- <http://www.teggelaar.com/rome-dag-6/>
- 3- http://doyoucity.com/site_media/entradas/imgs/2012_01_21_Roma_PPopolo_1895_Antonelli.jpg
- 4- https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Old_maps_of_Rome
- 5- Roma Şehri Meydan Bağlantı Aksları
- 6- Popolo Meydanı Kent İmgeleri
- 7- <http://www.iloveroma.it/articoli/percorsi-piazzadelpopolo.htm>
- 8- <http://www.iloveroma.it/articoli/percorsi-piazzadelpopolo.htm>

Fotoğraflar

- 1- https://www.viamichelin.it/web/Sito-Turistico/Roma-00187-Piazza_del_Popolo-ons4ejn
- 2- <https://i.pinimg.com/736x/6e/4a/84/6e4a8426778ceab6b45c828421ee0e9d--santa-maria.jpg>
- 3- <http://2.bp.blogspot.com/utsEhyu35yQ/TdJ0Ebn08KI/AAAAAAAAAII/FAiHcbl8j4/s1600/dsadadsa.png>
- 4- <https://media-cdn.tripadvisor.com/media/photo-s/09/97/4d/15/fontana-della-dea-di.jpg>
- 5- <https://q-ec.bstatic.com/images/hotel/max1024x768/111/111474276.jpg>
- 6- Index of Rome, <http://fayeandsteve.com/Rome/?C=S;O=A>
- 7- <https://sharemytravel.wordpress.com/2008/12/30/rome-the-eternal-city/>
- 8- <https://glenysromeandbeyond.wordpress.com/2009/09/23/meeting-berlusconi-italys-controversial-prime-minister/>

Kent Akademisi